

Tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Kerstin Odenfelt

Datum 2019-02-22

Dnr

Till Vård- och omsorgsnämnden

Riktlinje för parboende

Sammanfattning

Efter tillämpning av riktlinjerna för parboende, som reviderades 2015-12-22, har det uppstått oklarheter och frågeställningar kring ansvarsfrågan och ersättningar för hälso- och sjukvårdsinsatser avseende den medboende. En revidering av riktlinjen för parboende har genomförts av MAS och sakkunnig inom äldreomsorg.

Beslutsförslag

Vård- och omsorgsnämndens beslutar

Vård- och omsorgsnämnden antar reviderad riktlinje för parboende inom särskilt boende.

Bakgrund

Under 2012 infördes en ny bestämmelse om parboende i socialtjänstlagen, SoL. Bestämmelsen innebar att äldre makar och sambor som varaktigt levit tillsammans, under vissa förutsättningar har rätt att fortsätta bo tillsammans även när endast den ene har behov av särskilt boende för äldre. Riktlinjen fastställdes 2014. I december 2015 reviderades riktlinjen med beskrivning om att även den medboende skulle få sitt behov av hälso- och sjukvård tillgodosett inom det särskilda boendet. I december 2015 var motiveringen att det var så få medboende som hade behov av hälso- och sjukvårdsinsatser och att insatserna oftast var av enklare slag. Förvaltningens bedömning var att det särskilda boendet skulle ha ett övergripande hälso- och sjukvårdsansvar för alla som bor på boendet oavsett om man är medboende eller beviljats en plats i särskilt boende.

Sedan 2015 har det skett en ökning av parboende som beviljats inom kommunens särskilda boenden. Bland dessa har det visat sig vara medboende som haft behov av mer komplicerade hälso- och sjukvårdsinsatser.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningens slutsatser är att det särskilda boendet är avsett för den som utifrån sina individuella behov har blivit beviljad en plats i särskilt boende, det innebär att det är den enskildes behov som verksamheten ska tillgodose med insatser enligt SoL och HSL. Ansvaret för hälso- och sjukvård ligger inom kommunens ansvarsområde upp till sjuksköterskenivå.

Det har visat sig att medboende som haft behov av hälso- och sjukvårdsinsatser oftare har behov av insatser av mer komplicerad art som vanligtvis sköts av sjuksköterskor inom regionen (landstinget) med specialistutbildning, t.ex. distriktssköterskor eller sjuksköterskor inom ASIH.

Förvaltningen ser att hälso- och sjukvårdsinsatser för medboende har ökat och därmed inneburit ökade kostnader för kommunen, för ansvar som enligt gällande lagstiftning är regionens (landstingets).

Medboende vid de särskilda boendena har inte tillgång till den läkarorganisation som är knuten till det särskilda boendet utan ska vända sig till primärvårdens husläkarmottagning.

Tjänsteutlåtande

Hälso- och sjukvård som ska utföras över vårdgivargränser kräver mycket samverkan kring varje individ/medboende. Förvaltningen ser det som en stor risk för den medboende att den inte får den vård den har rätt till på grund av oklarheter som uppstår i ansvarsfrågan.

Förvaltningens bedömning är att det är av yttersta vikt att säkerställa att den enskilde såväl som den medsökande som är i behov av hälso- och sjukvårdsinsatser får sina insatser utförda av rätt huvudman som har ansvar för insatsens utförande.

Några förtydliganden och redaktionella ändringar har gjorts i samband med revideringen av riktlinjen.

Bilagor

Parboende inom särskilt boende, riktlinje för parboende antagen av Vård- och omsorgsnämnden 2014-06-17, reviderad 2019-03-19.



Susanna Kiesel
Socialdirektör

Sigbritt Sundling
Enhetschef Staben

Parboende inom Särskilda boenden

Riktlinje för Österåkers kommun, antagen av Vård- och omsorgsnämnden 2014-06-17, reviderad 2019-03-19

Innehåll

1. Bakgrund.....	3
2. Begrepp	3
3. Målgrupp.....	3
4. Att kunna bo tillsammans	3
5. Ansökan	3
6. Varaktigt sammanboende.....	4
7. Vilja att bo tillsammans	4
8. Möjlighet att provbo	4
9. Alternativ till parboende.....	4
10. Information till den medboende	4
11. Beslut om parboende.....	5
12. Överklagande av beslut.....	5
13. Utformning av bostaden	5
14. Den medboendes rätt till insatser	5
15. Hälso- och sjukvård	5
16. Dokumentation.....	6
17. Vid brist på lägenheter för parboende.....	6
18.1. Erbjudande om lägenhet.....	6
18.2. Reglering av hyresförhållande.....	6
18.3. Om parboendet upphör.....	6
19. Ersättning till utföraren	7

1. Bakgrund

Den 1 november 2012 infördes en ny bestämmelse om parboende i socialtjänstlagen (2001:453) förkortad SoL. Bestämmelsen innebär att äldre makar och sambor som varaktigt levt tillsammans, under vissa förutsättningar har rätt att fortsätta bo tillsammans även när endast den ene har behov av särskilt boende för äldre.

Syftet med parboende enligt propositionen är att det är dags för ett perspektivskifte i synen på äldre människor och på åldrandet. Enligt värdegrunden ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre människor får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

2. Begrepp

- Med *den enskilde* avses den person som på grund av sitt behov av omvårdnad är beviljad insatsen särskilt boende.
- *Medboende* är den person som flyttar med till ett särskilt boende utan att själv ha beviljats den insatsen.

3. Målgrupp

Parboende gäller för personer som är 65 år eller äldre och som har beviljats eller beviljas bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL i form av särskilt boende.

4. Att kunna bo tillsammans

Parboende är en möjlighet att få fortsätta bo tillsammans med sin make eller sambo i särskilt boende oavsett om maken eller sambon har behov av att bo i ett sådant boende. Det grundar sig på en förändring i socialtjänstlagen 4 kap. 1b § som gäller fr .o. m 2012-11-01.

Det gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott.

Ordet make är könsneutralt och används både för maka och för make.

Registrerade sambor avser två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. Barn som sammanbor med förälder omfattas inte av möjlighet till parboende, detta gäller endast parförhållanden.

5. Ansökan

Den som tillhör målgruppen kan ansöka hos kommunen om att make, maka, sambo eller registrerad partner ska kunna flytta med till det särskilda boendet som medboende.

En förutsättning för att ansökan om medboende ska bifallas är att paret varit varaktigt sammanboende.

6. Varaktigt sammanboende

Vid bedömningen av om paret varaktigt har sammanbott ska en helhetsbedömning i det enskilda fallet göras. Faktorer som vägs in i bedömningen är om det har funnits en gemensam permanent bostad och ett gemensamt hushåll och om paret har gemensam folkbokföringsadress.

7. Vilja att bo tillsammans

Viljan att fortsätta bo tillsammans måste alltid vara ett frivilligt val och det är viktigt att biståndshandläggaren noga utreder båda parter vilja. Om endast den ena parten vill fortsätta bo tillsammans i ett särskilt boende, finns det inga förutsättningar för att bifalla en sådan ansökan.

8. Möjlighet att provbo

Det kan vara svårt att förutse vad det innebär att vara sammanboende i en lägenhet på ett särskilt boende. Den medboende som flytta med till ett särskilt boende ska därför ges möjlighet till att provbo och ha rätt att ändra sig innan ordinarie bostad avyttras. Den medboende ges möjlighet till tre (3) månaders provboende. Vad gäller avgift för vård och omsorg tas hänsyn till den högsta bostadskostnaden i tre (3) månader.

9. Alternativ till parboende

Ett alternativ till parboende kan vara att den anhöriga får en möjlighet att övernatta på boendet något/några dygn då och då t.ex några dygn per vecka eller regelbundet efter både den enskildes och den anhöriges önskemål. Den anhörige betraktas då som en gäst. Och betalar då endast matkostnader direkt till utföraren. Extra säng ombesörjes av den enskilde.

10. Information till den medboende

Den medboende behöver tidigt få tydlig information om vilka förutsättningar som gäller för parboende. Det är viktigt att biståndshandläggaren i ett tidigt skede informerar den medboende om hur det praktiskt fungerar i det särskilda boendet samt vad som gäller om den som har biståndsbeslutet avlider. Informationen ska ges till den medboende både muntligt och skriftligt och med en bekräftelse på att den medboende tagit del av vad som gäller.

Bilaga 1. Information om parboende

11. Beslut om parboende

Det är den enskilde som beviljats särskilt boende enligt 4 kap. 1 § SoL som kan ansöka om parboende. Beslutet om att få sammanbo i ett särskilt boende är ett biståndsbeslut. Den medboende omfattas inte av biståndsbeslutet.

12. Överklagande av beslut

Den som är part i ärendet kan alltid överklaga ett beslut som går denne emot helt eller delvis. Beslutet kan överklagas till Förvaltningsrätten. Part i ärendet är endast den enskilde som har eller ska beviljas särskilt boende.

13. Utformning av bostaden

Enligt Socialstyrelsen och Boverket ska ett boende som används för parboende vara utformat så att det motsvara en skälig levnadsnivå. Parboende kan var ett gemensamt rum/lägenhet eller skilda rum i anslutning till varandra. Makar och sambor ska känna att de sammanbor och att det så långt som det är möjligt ska motsvara de önskemål som sökande har. Den sökande kan således inte kräva att boendet utformas på ett visst sätt.

Utföraren ansvarar för personalens arbetsmiljö och med hänsyn till detta och boendets fysiska utformning är det inte givet att alla boenden är lämpade för parboende.

14. Den medboendes rätt till insatser

Ett beslut att beviljas parboende innebär inte att den medboende automatiskt beviljas insatser. Den medboende får klara sig på egen hand på samma sätt som om personen skulle bo i ett eget boende. Eventuell utrustning som t.ex mikrovågsugn, brödrost, kaffebryggare, vattenkokare med mera för enskilt bruk bekostas av den medboende. Lägenheterna i de särskilda boendena är dock inte utrustade så att de som bor där kan sköta t.ex matlagning på egen hand, på grund av detta bör det vara obligatoriskt för den medboende att ta del av matabonnemang som betalas till utföraren. Den medboende betalar enligt gällande taxa för måltider på särskilt boende.

Om den medboende har behov av insatser ska denne själv ansöka om bistånd i form av hemtjänstinsatser. Den medboende får då ett biståndsbeslut med beslut om hemtjänstinsatser, avgift tas ut enligt gällande hemtjänsttaxa. Utföraren ersätts med en timpeng motsvarande 75 % av genomsnittlig hemtjänstpeng per utförd timme.

15. Hälso- och sjukvård

I 12 § hälso- och sjukvårdslagen(HSL) har ett tydliggörande gjorts av att den medboende inte omfattas av hälso- och sjukvård i särskilt boende.

Om den medboende har behov av hälso- och sjukvårdsinsatser, hänvisas denne till primärvårdens husläkarmottagningar. Kostnaden för sjukvård och mediciner bekostas av den medboende själv.

16. Dokumentation

Reglerna för dokumentation under genomförande av beslutade stödinsatser avser inte den medboende, om inte den medboende har egna biståndsbeslutade insatser. Motsvarande tillämpning gäller även för individuell plan enligt 2 kap. 7 § SoL.

17. Vid brist på lägenheter för parboende

Om det råder brist på lägenheter som är lämpade för parboende måste verkställighet av beslut för den enskilde som behöver insatsen särskilt boende prioriteras framför parboende. Den enskilde kan därför komma erbjudas plats först och den medboende i ett senare skede med flytt till en lägenhet som lämpar sig för parboende.

18.1. Erbjudande om lägenhet

När ett erbjudande om plats lämnas har kommunen uppfyllt sin skyldighet och vilja att verkställa beslutet. Par ska noga informeras om att ifall båda parter eller någon av dem tackar nej till erbjudande om plats upphör beslutet om parboende och då får de återkomma med ny ansökan vid behov.

18.2. Reglering av hyresförhållande

Den som har beviljats särskilt boende hyr sin bostad och tecknar hyreskontrakt för denna. Enligt Jordabalken 34 § har makar och sambor besittningsskydd trots att de båda inte står som hyresgäster.

I samband med att hyreskontrakt tecknas, måste en blankett om avstående från besittningsskyddet undertecknas av den enskilde. Ett sådant avstående kräver hyresnämndens godkännande. På blanketten ska anges "annan orsak" samt motivering till vilken orsak det är. Avstående är giltigt i fyra(4) år.

Bilaga 2: Överenskommelse om avstående från besittningsskydd.

Utföraren skriver hyreskontraktet med den enskilde och ansvarar för att giltigt avstående från besittningsskyddet finns. Den medboende förväntas anmäla sig till Armadas bostadskö.

18.3. Om parboendet upphör

Om parboendet upphör, t.ex. om den ena parten avlider, den medboende ångrar sig och flyttar ut eller om den medboende på grund av ökade behov får ett eget beslut om särskilt boende och inte längre kan eller vill bo tillsammans behöver en omflyttning ske.

Om paret bor i en lägenhet som är anpassad för parboende ska den efterlevande parten lämna lägenheten eftersom den måste frigöras till nya par som ansöker om parboende. Om det är den enskilde som är efterlevande ska han/hon erbjudas en

annan plats i särskilt boende. Om det är den medboende som är efterlevande ska han/hon flytta ifrån det särskilda boendet, då särskilt boende är avsett och anpassat för personer i behov av denna insats. Utflyttningstid regleras i hyresavtalet. Om den medboende under tiden har fått ett eget behov av särskilt boende kan denne efter ansökan få bo kvar i den gemensamma bostaden i väntan på beslut om en plats i särskilt boende.

19. Ersättning till utföraren

- Ingen ersättning för medboende om paret bor i samma lägenhet
- Ersättning som för tomplats om medboende upptar en egen lägenhet
- 75 % av gällande hemtjänstpeng för utförd timme om medboende beviljats hjälp i hemmet enligt SoL.

Datum: 2019-02-22

Bilaga I, Information om parboende

Ansökan

Det är den enskilde som redan bor i eller ska flytta till särskilt boende som kan ansöka om parboende för dig som är make/maka/sambo.

Utformning av bostaden

Parboende kan vara ett gemensamt rum/lägenhet eller skilda rum i anslutning till varandra. Den sökande kan inte kräva att boendet utformas på ett visst sätt. Eventuell utrustning som t.ex mikrovågsugn, brödrost, kaffebryggare, vattenkokare mm för eget bruk bekostas av den medboende. Extra säng ombesörjes av den medboende.

Utföraren ansvarar för personalens arbetsmiljö och med hänsyn till detta och boendets fysiska utformning är det viktigt att inget hindrar eller försvårar den vård som utförs av personalen i boendet.

Måltider

Lägenheterna i de särskilda boendena är inte utrustade så att de som bor där kan sköta t.ex matlagning på egen hand. På grund av detta rekommenderas den medboende att ta del av matabonnemang som då betalas direkt till utföraren. Den medboende betalar enligt gällande taxa för måltider på särskilt boende.

Den medboendes rätt till insatser

Ett beslut att beviljas parboende innebär inte att den medboende automatiskt beviljas insatser. Den medboende får klara sig på egen hand på samma sätt som om personen skulle bo i ett eget boende.

Om den medboende har behov av insatser ska denne själv ansöka om bistånd i form av hemtjänstinsatser. Den medboende får då ett biståndsbeslut med beslut om hemtjänstinsatser, avgift tas ut enligt gällande hemtjänsttaxa.

Bo på prov

Ett bra sätt att komma fram till om parboende är den bästa lösningen för er, kan vara att under en tremånadersperiod provbo tillsammans med make/maka/sambo i det särskilda boendet.

Alternativ till parboende

Ett alternativ till parboende kan vara att den anhörige får möjlighet till att övernatta på boendet något/några dygn då och då t.ex några dygn per vecka eller regelbundet efter den enskildes och den anhöriges önskemål. Den anhörige betraktas då som gäst.

Betalar då endast matkostnader direkt till utföraren. Extra säng ombesörjes av den enskilde.

Hälso- och sjukvård

Du behåller din kontakt med husläkarmottagning och övriga vårdkontakter som du har sedan tidigare.

Du kan bo kvar så länge din make/maka/sambo gör det

Innan du kan flytta in måste du och din make/maka skriva under en överenskommelse om avsägande av besittningsskydd. Det innebär att du inte kan göra anspråk på att bo kvar om din make/maka skulle flytta eller avlida. Uppsägningstidens längd framgår av hyreskontraktet. Undantag är om du själv har beviljats särskilt boende.

Det är viktigt att du, innan du flyttar in, har klart för dig var du ska bo om din make/maka/sambo flyttar eller avlider. Om du har möjlighet är det starkt rekommenderat att du behåller din ordinarie bostad. I annat fall förväntas att du anmäler dig till Armadas bostadskö.

Överenskommelsen om avsägande av besittningsskydd kommer att skickas till hyresnämnden för godkännande. Godkännandet måste vara klart före inflyttning.

Vi har tagit del av ovanstående information om parboende vid kommunens särskilda boenden.

Österåker den _____

Underskrift make/make/sambo

Underskrift medboende

Namnförtydligande

Namnförtydligande